

KRAKOWSKI
FESTIWAL
FILMOWY
KRAKOW
FILM
FESTIVAL

poleca
komedię
dokumentalną

NAJŚWIĘTSZA PANIENKA, KOPTOWIE I JA

od 16 listopada 2012
tylko w kinach
studyjnych

NAJŚWIĘTSZA PANIENKA, KOPTOWIE I JA
(„La vierge, les Coptes et moi”)

Reżyseria: Namir Abdel Messeeh

Scenariusz: Namir Abdel Messeeh, Nathalie Najem, Anne Paschetta

Zdjęcia: Nicolas Duchêne

Montaż: Sébastien de Sainte Croix

Producent: Namir Abdel Messeeh

Produkcja: Oweda Films, Doha Film Institute, CNC, Région Île-de-France,
Région Basse-Normandie

Francja-Katar 2011

Czas: 85’

Dystrybucja w Polsce: Krakowska Fundacja Filmowa

STRESZCZENIE FILMU

Namir jest młodym Francuzem o egipskich korzeniach, który chce zrobić film o objawieniach maryjnych wśród egipskich Koptów. Jednak gdy przyjeżdża do ojczyzny przodków, sytuacja wymyka mu się spod kontroli. Wtedy wpada na niezwykle pomysł: postanawia pokazać cud na ekranie.

Któregoś dnia podczas rodzinnego spotkania młody filmowiec Namir Abdel Messeeh ogląda wideokasetę z zarejestrowanym objawieniem maryjnym w egipskim Asjut. W przeciwieństwie do matki, która twierdzi, że widzi na ekranie Matkę Boską, chłopak pozostaje sceptyczny, jednak sam temat bardzo go intryguje. Wyrusza do rodzinnego kraju, by nakręcić dokument o fenomenie objawień, niezwykle ważnym dla tamtejszej mniejszości koptyjskiej. Będzie to doskonała okazja, by po piętnastu latach spotkać się ze swoją egipską rodziną, choć matka stanowczo nalega, by nie filmował nikogo z jej bliskich. Na miejscu sprawy komplikują się tak bardzo, że Namir będzie musiał zmienić swoje plany. Zwraca więc kamerę na siebie i swoich krewnych. W ubogiej wiosce zamieszkałej przez muzułmanów i chrześcijan znajduje prawdziwą inspirację dla swego filmu, który wychodząc od etnograficznej obserwacji, staje się bardzo osobistą podróżą, konfrontacją z własną tożsamością, a także ryzykowną próbą sił dla początkującego reżysera i jego relacji z dominującą matką.

O FILMIE

Czy Jezus rzeczywiście był Egipcjaninem? Czy niewierzący może zrobić film o wierze? Czy muzułmańska dziewczyna może wcielić się w postać Maryi Dziewicy?

To tylko niektóre z pytań, które stawia Namir Abdel Messeeh w swoim zwariowanym dokumencie. Wyruszając z kamerą do Egiptu w przededniu „Arabskiej Wiosny”, reżyser początkowo zachowuje się jak sceptyczny Europejczyk, poszukujący egzotycznego tematu. Nie posiada, w przeciwieństwie do swojej matki, „osobistych relacji z Maryją”, nie rozumie tych, którzy doświadczyli cudu, a oni nie ufają jemu. Brak realnych dowodów na to, że objawienia maryjne rzeczywiście miały miejsce, kieruje uwagę reżysera na zupełnie inne sprawy. Powstaje film o kręceniu filmu, a zarazem osobisty dokument o powrocie do korzeni.

„Chciałem sprawdzić, czy ciągle jeszcze łączy mnie coś ze wspólnotą, do której przestałem przynależeć i której wierzeń już nie podzielam” – mówi reżyser, wskazując na najważniejsze cele swojej podróży do Egiptu – „Pragnąłem pokazać ubogą ludność wioski Said, skąd pochodzi moja rodzina. Ludzi, którzy nigdy nie przyciągali uwagi mediów i dla których rewolucja niewiele znaczy. Przede wszystkim jednak chciałem powiedzieć

coś istotnego na temat Egiptu: o relacjach między chrześcijanami i muzułmanami, o roli kobiet w społeczeństwie, o tym, jak władza wykorzystuje religię, by utrzymać swoją pozycję – a wszystko to w sposób lekki i zabawny.”

Jest więc film *Messeeha* optymistyczną historią o tym, że utopia wielokulturowego współżycia, mimo wieków prześladowań i wyczuwalnych do dzisiaj napięć, jest możliwa do spełnienia. W rodzinnej wiosce reżysera żyją obok siebie wyznawcy dwóch różnych religii. Kiedy reżyser zaczyna wcielać w życie swój szalony plan inscenizacji maryjnego objawienia, okazuje się, że i jedni, i drudzy chętnie włączają się do współpracy. Pojawiają się oczywiście kulturowe różnice – muzułmanie, choć oddają cześć matce Jezusa, nie godzą się, by zagrała ją muzułmanka, bardziej jednak z przyczyn obyczajowych, niż religijnych.

Do dziś w egipskiej rodzinie reżysera żywa pozostaje, pewna przywołana w filmie, anegdota. Kiedy zapytano kilkuletniego Namira, czy wolałby mieć przyjaciela chrześcijanina czy muzułmanina, odpowiedział rezolutnie: „Przyjaciela!” W tej puencie tkwi esencja filmu *Messeeha*, który pokazuje, że mimo różnic religijnych, światopoglądowych, społecznych czy pokoleniowych, można znaleźć wspólny język. Być może do tego właśnie służy kino.

KIM SĄ KOPTOWIE

Jako rdzenni mieszkańcy Egiptu uważają się za potomków faraonów, którzy przez wieki skutecznie opierali się islamizacji. Koptowie to grupa etniczno-religijna, dziś zamieszkująca głównie Górny Egipt i stanowiąca największą wspólnotę chrześcijańską na Bliskim Wschodzie. Szacuje się, że mimo prześladowań ze strony islamskich ekstremistów i emigracji na Zachód, egipscy Koptowie mogą stanowić od 10 do 20 procent populacji.

Geneza koptyjskiego Kościoła sięga czasów św. Marka Ewangelisty, kiedy to chrześcijaństwo powoli stawało się w Egipcie religią dominującą. Samego Marka uważa się za pierwszego patriarchę Kościoła koptyjskiego. Jego wyodrębnienie dokonało się w wyniku schizmy, będącej następstwem soboru Chalcedońskiego w 451 roku. Ówczesny rozłam spowodowany został przez teologiczny spór: Koptowie, jak wielu innych chrześcijan wschodnich, są monofizytami, czyli nie uznają podwójnej (boskiej i ludzkiej) natury Chrystusa.

W odróżnieniu od innych wspólnot chrześcijańskich będących mniejszościami w tej części świata, Koptowie uchodzą za dość zintegrowanych z muzułmańską większością. Posługują się (z wyjątkiem liturgii) językiem

arabskim, a wielu z nich jest wykształconych i piastuje ważne stanowiska w medycynie czy handlu. Razem z muzułmanami obchodzą niektóre święta religijne, łączy ich także wiele podobnych obyczajów. W swojej religijności przejawiają jednak silną więź z pierwotnym chrześcijaństwem.

Na historię egipskich Koptów składają się przede wszystkim wieki prześladowań i dyskryminacji, najpierw ze strony Bizancjum, a potem Arabów. Poprawę sytuacji przyniósł dopiero koniec XIX wieku, kiedy to chrześcijanie koptyjscy doczekali się licznych swobód obywatelskich. Jednak w pierwszej połowie XX wieku zaczął nasilać się islamski ekstremizm, a wkrótce potem tendencje panarabskie. Radykalizacja nastrojów anty-koptyjskich zwiększyła się po 1967 roku wraz z klęską Egiptu w wojnie sześciodniowej.

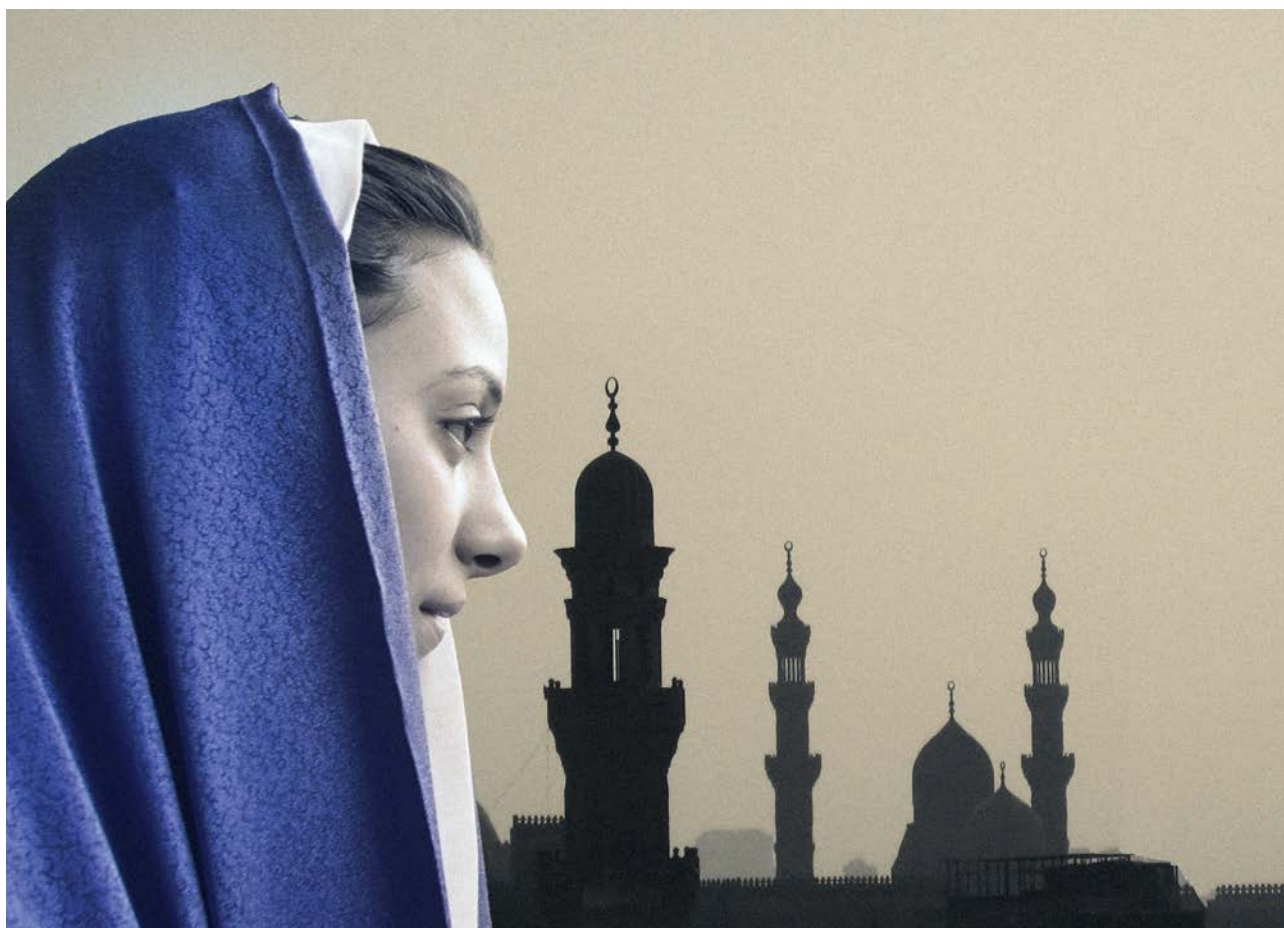
Mimo wielu pozytywnych zmian w egipskim ustawodawstwie wprowadzanych od końca ubiegłego milenium, Koptowie wciąż padali ofiarą ze strony islamskich terrorystów. „Arabska Wiosna” 2011 roku miała przynieść poprawę sytuacji, jednak wzrost nastrojów islamistycznych i anarchia, jaka zapanowała po obaleniu reżymu Hosniego Mubaraka, uczyniła sytuację egipskich chrześcijan jeszcze bardziej niepewną.

Niedawno o Koptach głośno było w związku z publikacją na serwisie YouTube trailera filmu „Innocence of Muslims” („Niewinność muzułmanów”), który wśród wyznawców islamu wywołał oburzenie sposobem, w jaki przedstawiono w nim postać Mahometa. Film wyprodukowany przez przedstawicieli koptyjskiej diaspory w USA spowodował krwawe zamieszki w kilku krajach arabskich.

OBJAWIENIA MARYJNE

W teologii cudowne objawienia Matki Boskiej zalicza się do kategorii teofanii, czyli ujawnienia się obecności istoty nadprzyrodzonej. Miejscowości związane z tymi zdarzeniami stają się zwykle celem pielgrzymek, mających na celu umocnienie w wierze bądź cudowne uzdrowienie.

W Kościele katolickim najstarsze z oficjalnie uznanych objawień miało miejsce w meksykańskiej Gwadelupie w 1531 roku. Od tamtej pory Matka Boska miała ukazywać się wiernym w wielu miejscach świata, od Paryża (1830), przez Rzym (1842), Lourdes (1858), irlandzkie Knock (1879), aż po portugalską Fatimę (1917) czy włoskie Syrakuzy (1953). Również w Polsce co jakiś czas ogłasza się objawienie Maryi, ale jak dotąd Kościół rzymskokatolicki uznał jedynie to z Gietrzwałdu Warmińskiego z 1877 roku. W Watykanie weryfikacją objawień zajmuje się Kongregacja Nauki Wiary. Jednym z przedmiotów jej badań jest obecnie przypadek Medziugorie, gdzie od 1981 roku odnotowuje się widzenia Matki Boskiej.

Zazwyczaj Maryja objawiała się jednej lub kilku osobom, choć bywało, że świadkami cudu były tysiące wiernych. Tak właśnie zdarzało się w przypadku objawień koptyjskich. W 1968 roku wedle relacji świadków zarówno chrześcijańskich, jak i muzułmańskich, nad kopułą kościoła św. Damiana w kairskiej dzielnicy Zeitoun pojawiła się świetlista postać Matki Boskiej, którą widziano tam podobno jeszcze przez kolejne trzy lata. Wielu sceptyków uważa (jest o tym mowa w filmie *Messeeha*), że „sprawcą” owego cudu był ówczesny prezydent Gamal Abdel Naser, który po traumie wojny sześciodniowej, w której Egipt został sromotnie pokonany przez wojska izraelskie, chciał w ten sposób zjednoczyć i wzmocnić swój naród.

Ważne dla Koptów objawienia maryjne miały miejsce także w latach 2000 – 2001 w dwóch klasztorach w okolicach miasta Asjut, gdzie wedle przekazów ewangelicznych ukrywała się Święta Rodzina (stąd panujące wśród chrześcijan koptyjskich przekonanie o egipskim rodowodzie Jezusa). Również w grudniu 2009 roku Maryja miała objawić się tysiącom Egipcjan w dzielnicy Gizy Warraq al-Hadar – co ciekawe, pierwszym, który ją ujrzał, był muzułmanin. Wszystkie trzy wspomniane objawienia zostały oficjalnie uznane przez zwierzchnictwo Kościoła koptyjskiego.

O METODZIE

W filmie „NAJŚWIĘTSZA PANIENKA, KOPTOWIE I JA” reżyser testuje granice między dokumentem a fabułą. Łączy ujęcia rejestrujące surową rzeczywistość ze scenami opisanymi wcześniej szczegółowo w scenariuszu. Czasem odtwarza z udziałem bohaterów coś, co wydarzyło się wcześniej, to znów uruchamia kamerę w chwilach, kiedy nie wiedzą do końca, w którym filmie grają: w inscenizacji objawienia czy w dokumencie o niej. Efektem jest wielopoziomowa opowieść nie tylko o Maryi, Koptach czy reżyserze filmu, ale i o samym procesie tworzenia.

O REŻYSERZE

Namir Abdel Messeeh urodził się we Francji w 1974 roku, lecz część wczesnego dzieciństwa spędził w małej wiosce w północnym Egipcie. Obecnie mieszka we Francji, gdzie ukończył studia filmowe, m.in. na prestiżowej uczelni Fémis. Zadebiutował w 2004 roku krótkometrażowym filmem fabularnym. Poszukując bardziej osobistego języka, zwrócił się w kierunku dokumentu. Bohaterem „Toi, Waguih” uczynił swojego ojca, lewicowego aktywistę z czasów pierwszych lat

Arabskiej Republiki Egiptu. „NAJŚWIĘTSZA PANIENKA, KOPTOWIE I JA” to debiut pełnometrażowy Messeeha, który w 2011 roku miał swoją premierę podczas Doha Tribeca Film Festival w Katarze, gdzie otrzymał nagrodę dla najlepszego dokumentu. W 2012 roku był pokazywany na Berlinale w sekcji Panorama Dokumente i zajął trzecie miejsce w plebiscycie publiczności. W tym samym roku był prezentowany na festiwalu w Cannes w sekcji Programmation ACID oraz na festiwalu w La Rochelle, został też nagrodzony przez widzów festiwalu Visions Du Réel w Nyonie i znalazł się w konkursie dokumentalnym Krakowskiego Festiwalu Filmowego.

Filmografia:

2004 – „Quelque chose de mal”

2006 – „Toi, Waguih”

2012 – „Najświętsza Panienka, Koptowie i ja”
(„La vierge, les Coptes et moi”)

GŁOSY PRASY

„NAJŚWIĘTSZA PANIENKA, KOPTOWIE I JA jest rozbrajająco szczerym, osobistym portretem rodziny oraz dziedzictwa opartego na religii, lecz niezależnego od wiary”.

VARIETY

„Ten na przemian zabawny, poruszający i pouczający dokument, zrealizowany w pierwszej osobie, wygląda momentami, jakby był dziełem francusko-egipskiego Morgana Spurlocka.” (mowa o twórcy m.in. „Super Size Me”).

SCREEN DAILY

„To bardzo ważny film dla porewolucyjnego Egiptu, ponieważ rzuca światło na problem społeczności koptyjskiej, który jeszcze kilka lat temu był tematem tabu.”

EGYPT INDEPENDENT

“Zaskakujący debiut, w którym odkrywamy równocześnie pamiętnik, dokument, reportaż i czystą zwariowaną komedię”

LE FIGARO

„U zbiegu dokumentu i autobiograficznej fikcji, gdzieś między Lost in La Mancha i Woody Allenem, film podąża swoją drogą, lekki, niewiarygodny i przede wszystkim zabawny.”

LIBÉRATION

„W tym smakowitym, jedynym w swoim rodzaju filmie młody reżyser zwraca swoje spojrzenie – delikatne i pełne humoru zarazem – na wiarę, Egipt, własną matkę i... samego siebie.”

TV5MONDE

O DYSTRYBUTORZE

Film zakupiliśmy zanim wybuchła wrzawa wokół antymuzułmańskiego paszkwilu, wyprodukowanego ponoć przez amerykańskiego Kopta. Ta ciepła „cudna komedia” doskonale wpisuje się w główny nurt Krakowskiego Festiwalu Filmowego, na którym rodzinne relacje i powroty do źródeł stają się pretekstem do szerszej refleksji o naszym świecie i targających nim konfliktach, których podstawową przyczyną jest niechęć do poznania i zaakceptowania drugiego człowieka z całą jego odmiennością.

Krzysztof Gierat

Prezes Krakowskiej Fundacji Filmowej

Krakowska Fundacja Filmowa jest głównym producentem Krakowskiego Festiwalu Filmowego oraz Krakowskich Targów Filmowych. Powołana do życia w 2003 roku z inicjatywy Krzysztofa Gierata zajmuje się ponadto promocją polskich filmów w kraju i za granicą, dystrybucją filmów, oraz krzewieniem edukacji i kultury filmowej. Fundacja prowadzi Agencję Promocji Filmów (<http://agencja.kff.com.pl/agencja.php/main>) oraz portale poświęcone polskim produkcjom dokumentalnym (www.polishdocs.pl) oraz krótkometrażowym (www.polishshorts.pl).

Krakowska Fundacja Filmowa jest laureatem nagród Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kategorii promocja polskiego filmu za granicą (2008) oraz międzynarodowe wydarzenie filmowe (2010).

Jako dystrybutor Krakowska Fundacja Filmowa zadebiutowała w 2007 roku wprowadzając do polskich kin studyjnych muzyczny dokument „Opowieści cygańskiego taboru” („When the Road Bends... Tales of a Gipsy Caravan”) w reżyserii Jasmine Dellal. Film, nazywany „cygańskim Buena Vista Social Club”, przedstawiał historię 6-tygodniowego tournée po Ameryce Północnej, w którym bierze udział pięć romskich zespołów, z czterech różnych krajów. Kolejnym filmem dystrybuowanym przez Fundację była

polsko-niemiecka koprodukcja w reżyserii Jerzego Ślaskowskiego pt. „Dwa Rembrandty w ogrodzie”(2011). Ta dokumentalna komedia sensacyjna portretująca zawiłe dzieje rodziny żydowskiej szukającej skarbu ukrytego podczas wojny w Łodzi była prezentowana w kinach wraz z krótkometrażową animacją „Millhaven” w reżyserii Bartka Kulasa.

Kontakt:

Krakowska Fundacja Filmowa

ul. Basztowa 15/8a, 31-143 Kraków

tel./fax +48 12 294 69 45

Patrycja Czarny, patrycja.czarny@kff.com.pl

www.kff.com.pl

Zrealizowano dzięki pomocy finansowej PISF

POLSKI INSTYTUT SZTUKI FILMOWEJ

PRODUKCJA:

PATRONI MEDIALNI:

